

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Pr.) Lew
5.

TORRÄDARENS LÖN

I. O. ÅBERG.

STOCKHOLM
F. & H. BEFFERS FÖRLAG.

Pris 50 öre.

Historiska Berättelser af J. O. ÅBERG:

1. Ett qvinnodåd. Berättelse från striderna vid Kalmar under Karl IX:s tid. 0.60.
2. Lots-Jakob. Berättelse från ryssarnes härjningar på våra kuster 1719. 1.00.
3. Skräddarne i Greiffenhagen. Julberättelse från trettioåriga kriget. 0.35.
4. Karl XII:s värja. Berättelse. 0.80.
5. Erik Ollikainen. Historisk-romantiska skildringar från Sandels fälttåg i östra Finland 1808. 1.00.
6. Spofvens pistol. Ett äfventyr från sista finska kriget. 0.50.
7. Sammansvärjningen i Krakau. Historisk-romantisk skildring från Karl X Gustafs polska krig. 0.50.
8. Karl XII som fångvaktare. Berättelse. 0.50.
9. »Lasse i Gatan». Från Karl XII:s tid. Berättelse för folket. 0.60.
10. Banér i säcken. Historisk skildring från trettioåriga kriget. 1.00.
11. Måns Lurifax. Äfventyr från Magnus Stenbocks fälttåg i Skåne 1710. 0.75.
12. Snapphanarne. Romantiserade skildringar från Karl XI:s krig i Skåne 1677. 2.00.
13. Den siste Karolinen, eller tre svenska krigsfångars äfventyr under flykten från Archangel 1712. 0.60.
14. Mjölmarflickan vid Lützen. Ett tvåhundraårigt minne. 0.50.
15. Under snapphaneeken. Äfventyr från 1678. 1.00.
16. Öfverlöparen. Romantiserad skildring från 1719. 0.50.
17. I hålvägen. Romantiserade skildringar från Baltzarfejden i Jemtland 1612. 0.75.
18. Svenskarne på Hammershuus. Historisk roman. 1.75.
19. Länsmanen. Berätt. från Karl IX:s danska fejd 1611. 0.60.

FÖRRÄDARENS LÖN.

BERÄTTELSE FRÅN SISTA FINSKA KRIGET

AF

J. O. ÅBERG.

»Sveko vi vid Siikajokis, när det ändtligt gälde se'n!»

RUNEBERG, Fabriks Marknadsminne.

STOCKHOLM.
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

FORBÄDARENS FÖR

RETTEN PÅ ATT TALA

INOM

FORRÄDARENS LÖN

I. O. ÅBERG.

I.

Inledning. Hjertestrider.

Ehuru ganska svåra strider utkämpats under det finska hären långsamt drog sig norr ut, hade ingenting vunnits med dessa blodsutgjutelser, annat än att den tro på ryssarnes öfverlägsenhet, som börjat göra sig allt mera gällande bland gemenskapen, blef starkare för hvarje dag. De exempel på feghet, som fältmarskalk Klingspor dag ut och dag in gaf sina underlydande, kunde icke annat än uppväcka misstroende mot honom och en dyster modstulenhets i soldaternas hjertan. De fingo ej, såsom de önskat, och ännu önskade, på fullt allvar taga itu med den hatade fienden; kom det någon gång till affär, och finnarne vunno någon framgång, strax kom fältmarskalkens order om återtåg. Förbitteringen och afskyn mot Klingspor gaf sig också luft i mångahanda utgjutelser, men hvad bekymrade det denne »kommissariatets man»; han såg endast på sin egen fördel, och vid sitt rikligt försedda bord klagade han ändå öfver, att han måhända skulle svälta ihjäl i Finland. Och hans soldater då, hur lefde väl de? Illa klädda och med knapp föda måste de, genomtågande sina fäders land såsom flyktingar, i oafbrutna strider kämpa mot en öfvermodig, hånande fiende. Och ändå sveko de icke sina fanor. Tvärtom strömmade nya skaror till hufvudhären, och icke nog dermed, på landsorten erbjödo sig bönderna sjelfmant, mot det att de undfingo gevär och ammunition, att i de vidsträckta skogarne göra fienderna allt möjligt afbräck. Och denna

glödande fosterlandskärlek, hur upptogs den väl af »man-
nen med två hakor och ett öga», och af den svenska
regeringen? Det är sorgligt att påminna sig denna dystra
tid, men för att bilda sig ett rätt begrepp om detta
på nederlag och härliga segrar så rika fälttåg, måste
man också se skuggsidorna.

Bönderna fingo icke de vapen, som de begärde;
de blefvo tvärtom ofta utsatta för de förnämares hån;
deras ädla sjelfupoffring betraktades från vissa håll så-
som vansinne, och om bönderna, såsom ganska ofta
inträffade, öfverraskade och nedgjorde smärre fiendtliga
afdelningar, sågs detta med visst icke blida ögon.

Siikajokiån, Sikån — icke Sikajokiån Svinån, såsom
man ibland får se namnet stafvadt — är omkring 400 al-
nar bred. Den södra stranden, på hvilken kyrkan, prest-
gården, klockargården, Gerthela gästgifveri och flere
torp af betydighet ligga, är betydligt högre än den
motsatta, och bar vid tiden för denna berättelse en ym-
nig skog. Ungefär 1,000 alnar söder om kyrkan fanns
en ganska djup dalgång, som man antager har utgjort
den gamla flodbädden. Bakom denna dalgång hade
andra brigaden, anförd af Georg Karl von Döbeln, in-
tagit en fast position. På båda sidor om vägen hade
han förlagt en bataljon björneborgare, bakom midten
österbottens södra bataljon, och bakom venstra flygeln
återstoden af björneborgarne. Vid Gerthela stodo tvenne
sexpundiga kanoner. Tredje brigaden, som utgjorde
venstra flygeln af hären, hade fått sin plats på elfvens
norra strand. Andra brigaden hade redan förut blifvit
afskickad för att bemäktiga sig Carlö, en högst vigtig
punkt under närvarande omständigheter. Adlercreutz
återkallade genast denna sist nämde brigad. Trossen,
som mest varit utsatt för ryssarnes angrepp, fördes oför-
töfvadt fram på vintervägen till Sumijoki, för att alltid
vara i säkerhet.

Det var den adertonde april 1808, annandag påsk,
som drabbningen vid Siikajoki utkämpades.

Vi skrifu en af de första dagarne i april månad. Det var på eftermiddagen, och skymningen började redan kasta sina slöjor öfver den här och der bländhvita jorden, öfver trädens gungande snöfransar och öfver Siikajokielfvens samt det bundna hafvets ismassa. Kölden, som de föregående dagarne icke varit särdeles stark, hade den nämde dagen tilltagit, hvarjemte den svaga nordanvind, som böjde trädens tunga toppar, också bidrog till att öka kölden. Så långt blickarne kunde nå utefter hafvet, var isfältet ödsligt, endast de der och hvar till en ansenlig höjd upptornade islagren samt den långt i vester sig höjande Carlön bidrogo till att något minska den enformighet, som annars skulle vidlådt vintertaflan. Lät man blickarne deremot halka öfver den frusna elfven, kunde det hända, att man då och då såg en enslig vandrare skynda öfver från den ena stranden till den andra. Den tafsa, som åt detta håll upprullades för betraktarens blickar, hade icke den förras enformighet, men öfver den låg äfven vinterns stillhet som en kylande boja.

Vid Siikajokielfvens mynning och på dess norra strand låg ett hemman, som vi vilja kalla Pirrtis. Det var ett af de vackraste och på samma gång bästa som fanns i trakten, samt egdes af den högdragne bonden Pekka Pirrtiainen. Ingen i hela trakten kunde mäta sig med honom i egodelar; ingen kunde heller uppvisa en så väl tillredd jord som Pekka. Detta bidrog också till att öka hans högmod, som tidt och ofta skaffade honom stort obehag, ty de andra hemmansegarne läto icke kufva sig af den rytande Pirrtiainen, hur väldig stämman han än hade. När denna ovänskap först började, trodde likväl alla, att den snart skulle upphöra och ett godt förhållande inträffa, men deruti misstogo de sig, ty Pekka, som egentligen till sin födsel var från södra Österbotten, och således hade dessa inbyggares olater, ville icke på några vilkor taga första steget till försoning. Det var en styfhet utan like. Skulle den böjas eller ej?

Det var halfmörkt i Pekka Pirttiainens hvardagsstuga, öfver hvars här och der bristfälliga golf han vandrade med stora steg och under det han tidt och ofta fäktade med armarne. Pekka var mäktiga upprörd, det syntes tydligt på honom; hans små, mörka ögon glänste oftast som glimrande eldkol, och de tunna, hopbitna läpparne tillkännagåfvo mer än tydligt, att den kalla beräkningen, som så ofta förändrar en menniska, också låtit honom komma på andra tankar.

»Elli tycker om honom och han om henne», mumlade Pekka och ökade stegen. »Ja, nog är Rietu* bra, men han är för mycket lugn. Ingenting förmår skrämma honom, och om faran nalkas, skrattar han henne rakt i ansigtet. Det der retar mig, ty pojken blyges icke att skratta äfven åt mig. *Åt mig*», fortfor han med eftertryck och knöt de senfulla händerna. »Skratta åt mig! Nej, det skall han då inte ha gjort ostraffadt. Rietus' far är en rysshatare af första sorten; ja, nog hatar jag den förbannade ryssen, jag också, men», och vid dessa ord glänste hans blickar af en besynnerlig eld, »det gör mig en ganska stor vinst att helst vara overksam. Hvad är det för ett fördömdt påhitt, som Rietus' far kommit upp med, att bevärma folket och i skogarne göra fienden så mycket afbräck som möjligt! Det der lyckas aldrig, så mycket kan jag säga, åtminstone skall jag . . .»

Hans monolog afbröts i detsamma, derigenom att dörren öppnades och en ung flicka vid pass aderton år trädde in. Det var Pekka Pirttiainens täcka dotter, Elli, afhållen af alla och bekant för sin skönhet, äfven långt utom Siikajoki. I det ögonblick den unga flickan trädde in, låg ett djupt vemodigt uttryck öfver hennes drag.

»Hyvää itta (god afton), fader», hviskade hon med en stämma, lindrigt darrande. »Har ni hört den stora nyheten?»

»Nej, hvilken nyhet», frågade Pekka.

»Att de våra nalkas hitåt, förföljda af ryssarne?»

* Fredrik.

Hur modig Pekka än var, kunde han icke betvinga en obehaglig känsla, som intog honom vid Ellis ord: förföljda af ryssarne. Den inre stämman, som ropade efter mera guld, och som döfvade alla betänkligheter hos honom, nedtystades för några ögonblick. Ellis ord kommo honom att i dessa sekunder skåda allt det namnlösa elände, som hotade hans fädernebygd. Men, såsom vanligt händer, de goda rörelserna voro allt för svaga för att vinna stadigt fäste; de verldsliga bestyren togo snart öfverhanden.

»Bah», utbrast han efter en stunds begrundande och började åter sin vandring öfver golfvet. »Om ryssen kommer, så skall han nog uppföra sig skonsamt; jag är säker derpå.»

»Ja, lika skonsamt som öfverallt i landet, der han tågat fram», inföll Elli, icke utan en viss bitterhet, som djupt skakade Pirrtainen. Men denne slog å nyo »döförat» till för det varnande i dotterns ord, och sade i stället med allvarlig stämman:

»Du tycker om Rietu, jag vet det.»

Elli spratt till. Dessa ord hade hon icke väntat sig få höra.

»Nå», sade Pekka och drog Elli fram till fönstret, på det att han bättre skulle kunna observera uttrycket i hennes anlete, »har jag inte rätt?»

»Jo, fader», svarade Elli sakta och lät hufvudet sjunka ned mot bröstet. »Men», fortfor hon och upplyfte det snart, liksom insåge hon genast, att hennes unga kärlek till Rietu icke var någonting att blygas för, »hvarför gör ni mig denna fråga och det på ett så besynnerligt sätt?»

»Derför, att jag icke gillar din kärlek till *honom*», svarade Pekka med tonvigt på sista ordet.

»Hvarför då, fader?»

»Derför . . . derför . . . ah, hvad tjenar det till att upprepa det», sade Pirrtainen med en viss oro.

»Jo, fader, jag vill veta det», utropade Elli och omfattade lifligt faderns arm. »Ni *måste* säga det.»

»Jaså, *måste* jag säga det?»

»Ja.»

»Nåväl då», inföll Pekka med dyster stämma och återtog sin häftiga gång, »Rietu och hans far stå i vägen för mina planer. Du känner dem», fortfor han och grep Elli våldsamt i armen, »och förbannad vare du, om du yppar ett halft ord om dem.»

Elli sprang tillbaka, hennes hjerta bultade våldsamt; hon lade båda händerna öfver bröstet liksom för att hämma de oroliga slagen.

»Nåå», utbrast Pekka dystert, »inser du inte nu, hvarför jag ogillar din kärlek?»

»Jag kan ej upphöra att älska honom», sade Elli, icke utan ansträngning.

»Du måste», röt Pekka till och stampade i golvet.

»Nej, fader, jag kan icke.»

»Då förskjuter jag dig och . . .»

»Håll», ropade Elli och sprang fram till den gamle, som dyster stod framför henne, »vid minnet af min moder, som ni älskade så högt, besvär jag er, att ni tager edra ord tillbaka.»

»Aldrig» svarade Pekka hotande, och hans mörka ögon glödde af en hatets eld. »Aldrig återtager jag mina ord.»

En hård strid utkämpades inom Elli; det var striden om kärleken till fadern eller till Rietu. Det blef för en stund tyst i stugan; till och med Pekka hade slagit sig ned på en stol och öfvertänkte, med ansigtet doldt i båda händerna, sina planer.

»Fader», sade ädrtligen Elli och hennes stämna var nu fastare, »jag kan ej svika min kärlek till Rietu, hellre . . .»

»Tyst, flicka», dundrade Pirrtiainen och sprang upp. »Icke ett enda ord mer om den saken. Tyst.»

Elli drog sig darrande tillbaka, ty hon visste allt för väl, att fadern icke var att leka med, då han blef ond. Sedan hon förblifvit stum några minuter, ämnade hon just å nyo tilltala fadern, när dörren åter rycktes upp och en högväxt yngling inträdde.

»God afton, fader Pekka», sade Rietu, i det han skakade snön ifrån sig, »jag har en helsning från far att tillföra eder.»

Pekka mumlade för sig sjelf några ord, hvilka ej kunde förnimmas af de andra. Härunder tog Rietu tillfället i akt att närma sig Elli och tillhviska henne några kärlekens ord.

»Nå, hvad är det för en helsning du medför?» sade ändtligen Pekka, sedan han en stund med kufvad harm betraktat de unga, som tycktes helt och hållet hängifva sig åt sin kärlek. »Säg ut fort och stå inte och prata dumheter med flickan.»

En fin rodnad af förtrytelse uppsteg, vid dessa Pirttiainens skarpa ord på Rietus kinder. Han återhöll likväl de hårda ord, som han hade på tungan, och sade i stället:

»Ryssen nalkas. Han bränner och härjar hvar han går fram. Det är nu fars och många andras önskan, att ni följer med, för att göra fienden afbräck annars. . . .»

Rietu tystnade och kastade en blick, full af smärta, på Elli, hvilkens hjerta bultade med hårdare slag vid afhörandet af Rietus ord.

»Annars», upprepade Pekka försmädligt och satte båda händerna i sidorna, »hvad menar du med det der ordet?»

Rietu teg en stund. Pekka upprepade sin fråga, och det nu i hotande ton.

»Jo, annars blir ni ansedd som en förrädare.»

Dessa ord uttalade Rietu lågt och med sväfvande stämma. Fruktade han måhända, att någon obehörig lyssnare skulle finnas?

Pekka teg en stund; han kämpade synbarligen med sig sjelf en hård kamp. Slutligen sade han med stränghet:

»Helsa du din far och alla de andra, att Pekka Pirttiainen går sin bana fram utan att bry sig om hvad andra tycka och göra. Du har mitt besked, och det är att jag *irke* följer er.»

»Far, far», utbrast Elli och störtade fram till den gamle, »betänk . . .»

Den gamle gjorde en afvärjande rörelse med handen.

»Betänk du sjelf hvad *jag* har sagt», afbröt han strängt.

»Ja, det har jag betänkt», svarade Elli modigt.

»Och det är?»

»Att jag följer Rietu», utbrast den unga flickan och kastade sig i ynglingens armar. »Gud skall nog förlåta mig denna olydnad.»

Uttrycket i Pekkass ansigte var hotande, och han hade den förfärliga förbannelsen på sina läppar, men blef helt och hållet förstummad af öfverraskning, då Rietu och Elli, utan att bekymra sig om Pekkass vrede, störtade ut. En lång stund förgick, utan att han kunde tänka en enda redig tanke, men slutligen återfick hans själ den spänstighet, som den saknat under de förflutna ögonblicken.

»De ha hotat mig», utbrast han och stampade i golfvet, »men jag skall visa dem, att Pekka Pirrtainen alls icke fruktar deras hotelser.»

Det blef nu tyst i Pekkass stuga; ingen vänlig qvinnohand ordnade såsom förut, ty Elli hade begifvit sig till Rietus far. Hennes kärlek till Rietu var allt för stark, att den skulle kunna rubbas. Väl tyckte hon ibland, att hon gjorde orätt, då hon öfvergaf fadern, men hon hyste ändock den föreställningen, att hon, på den plats hon nu var, skulle kunna verka mera till faderns fördel, än om hon stannade kvar i hemmet, och detta var egentligen orsaken till, att hon för ögonblicket åsidosatte sina pligter såsom dotter. Om hon lyckades i sina ädla bemödanden att rädda fadern, eller icke, det tillhör just denna berättelse att lösa.

II.

Branden.

Det var påskdagsaftonen den 17 april 1808. I Siikajoki kyrkby och der omkring rådde stor liflighet, ity att de finska bataljonerna kommit dit. Skulle väl åter-tåget fortsättas längre norr ut, så frågade sig en hvar, men han, som på denna fråga skulle svara, nemligen Klingspor, han fanns icke vid hären. Feg som han var, hade han redan afrest mot norden, lemnande åt Adlercreutz, som efter drabbningen vid Pyhäjoki blifvit generaladjutant, att leda händelsernas gång. Ett hade Klingspor, sin vana trogen, dock förständigat Adlercreutz, och det var att genast retirera, så fort fienden envist trängde på. Det är sorgligt, men sant: dagens lösen var detta enahanda: tillbaka! Skulle äfven nu denna lösen utdelas?

Vi förflytta oss till en sprakande lägereld invid Siikajoki kyrkmur. Vid elden, som flitigt underhölls, lågo tvenne björneborgska soldater och samtalade ifrigt. Ett litet stycke ifrån dem fanns en annan bivuak, der några officerare af olika regementen samspråkade. Och hvilket ämne skulle väl afhandlas, om icke just kriget.

»Du, Jussi», sade den äldre soldaten och upplyfte hufvudet samt betraktade skarpt kamraten, »har du hört, att fältmarskalken vägrat bönderna gevär?»

»Ja, nog har jag det», svarade den, som kallades Jussi, »men jag har också förnummit, att Siikajokis by-män sjelfve skaffat sig sådana och för några dagar sedan tågat ut, under anförande af en bonde vid namn Ollola. Det är käckt folk, skall jag säga.»

»Ja, om det är sant.»

»Jo, det är sant», inföll en underofficer, som nu trädde fram till bivuaken; »jag hörde det för en stund sedan af dem der borta.» Vid dessa ord pekade han

på officerarnes lägereld, hvarifrån ett högljudt sorl började höras.

»Men», fortfor den gamle soldaten och reste sig upp, »det är väl inte tänkbart, att vi få slås på allvar ännu.»

»Jo, det torde allt hända», inföll underofficeren. »Både Adlercreutz och Döbeln ha beslutat att göra skarpare motstånd här än annorstädes.»

Ett tviflande leende visade sig kring den unge soldatens läppar, då han sade:

»Deras vilja är icke gällande, såsom vi nogsamt känna till. Det är ju Klingspor, som för befälet.»

»Och som är den förste på flykten, ja», inföll underofficeren, i det han harmfullt bet i hop tänderna.

I detsamma hördes sorlet starkare från officerarnes lägereld, och åtskilliga utrop, sådana som »lefve Adlercreutz, lefve Döbeln», förnummos tydligt. Inom kort var platsen mellan de båda lägereldarne uppfylld af officerare och soldater, som uppmärksamt lyssnade till hvad än den ene, än den andre sade. Allmänna samtalsämnet var Siikajokiböndernas utmarsch. Jemväl spårades en tydlig oro hos alla öfver de käcka böndernas öde, ty de hade, oaktadt fyra dagar gått till ända, ännu icke afhörts. Hade de männe dukat under för de öfverlägsna fienderna?

Det led allt längre och längre fram på qvällen. Skymningen öfvergick till mörker och bivakeldarne lyste i följd deraf klarare. Det var en lugn och stjernklar afton, en sådan, då jorden, svept i sin hvita oskulds mantel, tyckes ligga försänkt i heliga böner inför all tings upphofsman. Det var en afton egnad helt och hållet åt friden. Täflande i hvithet med snön, låg der det åldriga templet; dess spira pekade, såsom ännu i dag, manande upp till himmelen, och från dess torn ljöd aftonklockans klingande toner. De manade också till frid och hvila. Men hvad hvila kunde förunnas den på återtåg stadda hären? Kringsvärmade af Kulneffs vaksamma kosacker, måste soldaterna i sina kvarter sofva på geväret, beredda hvarje minut att bryta

upp och genom snödrifvor och öfver oländiga marker fortsätta det nesliga återtåget. Hvem kan då undra på, om harmen bröt ut i ord, och det skarpa ändå; i tillmälen, som i andra fall icke blifvit ostraffade.

Aftonklockans toner hade nyss förklingat, då en liten trupp marscherade fram längs åns södra strand. Det syntes tydligt, att det icke var reguliera trupper. Kanske att det var fångar.

»Der ha vi bönderna», utropade Jussi så högt, att alla kunde höra det »Jag är säker på det.»

Ett sorl af förvåning genomlopp soldathopen, ty hvar och en kunde nu öfvertyga sig om riktigheten af den unge soldatens utsago.

Med Ollola i spetsen tågade Siikajokibönderna fram till officerarnes bivuak. De förde med sig tio fångar, deribland en officer. Denne blef väl mottagen och under bevakning afförd till högkvarteret.

»Ryssen är oss i hälarne», ropade Ollola.

»Det känna vi nog till», svarade en starkt byggd nyländsk jägare.

»Ja, Gud låte honom bara komma inom skotthåll», inföll en björneborgare med stridslysten min, »nog ska vi märka honom.»

»Nu till Pekka Pirrtiainen», fortfor Ollola. »Det är en förrädare och förtjenar därför en sådans öde. Framåt, kamrater!»

»Till Pekka, till landsförrädaren Pirrtiainen!» ropade soldaterna och bönderna om hvarandra, och öfver det döfvande larret förnams tydligt detta utrop:

»Tänd eld på den skurkens näste! Det förtjenar ej bättre öde.»

»Ja, till Pekka!» ropade alla om hvarandra, »och låtom oss först som sist bränna upp den skurken.»

När den stora massan blir retad, är den fruktansvärd i sin vrede; den skyr inga hinder för att nå sitt mål; den är oemotståndlig likasom hafvets våg, som bryter öfver det redlösa fartyget.

Pekka Pirrtiainen var, såsom förut blifvit nämndt, mycket hatad af befolkningen, icke blott i Siikajoki,

utan äfven i närgränsande socknar, och det för sin ryssvänlighets skull. Och det var naturligt, att i denna tid, då hvarje redlig finne med gladt sinne offrade lif och blod för fädernejordens befrielse, ett förräderi, sådant som Pirrtiainens, icke skulle förblifva ostraffadt.

»Till Pirrtis!» ropade gamle Ollola och svängde muskötén öfver sitt hufvud.

»Till Pirrtis, till Pirrtis», skränade soldater och bönder om hvarandra. »Död åt förrädaren!»

Det fanns en, som icke tog del i skränet, men som ovilkorligen rycktes med strömmen. Det var Rietu. Dyster och fårdig, följde han motvilligt bönderna; han tänkte på Elli. Ack, hur gerna skulle han icke velat träffa henne, ty nu, då faran var öfverhängande, kände han sig manad att bistå den skyldige, och det ehuru han var en förrädare. Rietu tänkte icke på något annat, än att det var *Ellis* far, som hotades af olyckan, och att afvända denna skulle nu blifva hans förnämsta omsorg. Men på hvad sätt skulle det gå till? Jo, endast genom att vinna tid; ty Rietu insåg nog, att bland de församlade det allt skulle finnas någon, som skulle underrätta Pekka om den fara, som sväfvade öfver hans hufvud. Han sade för den skull med en stämman, som tydligt hördes af alla:

»Låt oss vänta en stund, kanske . . .»

Han fick ej tala till punkt, ty en grof stämman inföll:

»Jaså, Rietu vill uppehålla oss, på det att förrädaren må kunna varnas. Ja ja, det är inte alls underligt, när han och Elli tycka om hvarandra. Släkten framför allt.»

Rietu bleknade märkbart, och skulle just svara, då fadern utbrast:

»Perkele! Icke trodde jag mig få höra dylika ord af min son. Men är du förrädare, pojke, du också, så känner jag dig inte, så mycket du vet det.»

Ett doft mummel genomlopp hopen vid dessa Ollolas ord, men ingen stämman tog Rietus parti. Fanns det tilläfventyrs någon, som hyste medlidande med den

redan till döden dömde Pirrtiainen, så vågade han icke uppträda, af fruktan för lifvet.

»Rietu håller med Pekka», hördes en stämma; »han är kanske med om förräderiet.»

»Låt oss undersöka den saken», utbrast mannen.

Då Ollola såg, att faran verkligen sväfvade öfver sonens hufvud, tog han raskt sitt parti.

»Stilla», ropade han med dundrande stämma och höjde geväret. »Den förste, som vågar lägga sin hand på min son, får smaka denna küla. Rietu är ej förrädare, derpå sätter jag mitt hufvud i pant. Hvad hans kärlek till Pirrtiainens dotter anbelangar, så är det ju en sak, som inte rör någon af er. Framåt, kamrater! Till Pirttis, till förrädarens bostad!»

»Ja, ja, till Pirttis!» ropade alla med en mun. Rietu var nu glömd; begäret efter hämd på Pekka höll allas hjertan fångslade.

I samma ögonblick de hämdlystne bönderna och soldaterna försvunno i skogen på norra åstranden, ilade en ung flicka, som under öfverläggningen hållit sig dold bakom kyrkmuren och från detta gömställe hört allt, med skyndsamma steg ned på isen. Hon tvekade några ögonblick, om hon skulle vända om, eller icke, men slutligen tog hon mod till sig och fortsatte sin snabba gång mot åns mynning.

»Gud låte mig ej komma för sent», flämtade hon och stannade en stund för att hemta andan. »Gud gifve mig styrka och krafter.»

Denna flicka var Elli. Målet för hennes färd gissar nog läsaren.

»Far, far», ropade den unga flickan och störtade andfådd in i stugan, »fly för Guds skull. Bönderna . . .»

»Hvad pratar du för dumheter», utbrast Pekka Pirrtiainen vresigt. »Lägg dig, jag vill sofva.»

»Men bönderna då», klagade Elli. »De skola mörda er, det har jag sjelf hört.»

»Hvad säger du?» sporde Pekka oroligt och reste sig till hälften upp i sängen.

Elli omtalade i korthet hvad som förefallit vid kyrkan, och skälvande lyssnade Pirrtiainen derpå, ty såsom alla lömska naturer var han feg och bar en djup förskräckelse för döden. Benen ville knappt bära honom; hela hans kropp skälfde, som om den varit behäftad med frossan.

»Hvad säger du?» utbrast han ändtligen. »Talar du verkligen sanning?»

Elli ämnade just svara, då ett döfvande larm förnams från skogen. Far och dotter sprungo till fönstret.

»Ja, du har rätt», mumlade Pirrtiainen med dyster stämma. »Men hvad är att göra?» fortfor han med tydlig ångest i sina anletsdrag.

»Ni måste genast fly, fader», sade Elli brådskande.

»Och du?»

»Jag blir kvar, hvem skulle väl göra mig något illa.»

»Du har rätt.»

Med dessa ord grep Pekka hatten och käppen och störtade ut, följd af Elli. Men knappt hade han tagit några steg utom dörren, då han upptäcktes af de antågande.

»Han flyr, han flyr den skurken, den förrädaren», skreko tjogetals röster; »hindra honom från att komma undan.»

Kärleken till lifvet gaf Pekka krafter; han såg ingenting, han hörde ingenting, utom kulorna, som hveno kring hans öron. Utåt hafvet styrde han kosan; bland dess snöberg ville han gömma sig. Sedan jagten fortsatts en stund, återvände bönderna med oförrättadt ärende, och deras harm gaf sig luft i åtskilliga hårda tillmälen.

»Det är du, som hjälpt din far på flykten», sade Ollola med hotande stämma till Elli, som i yttre dörren, till utseendet lugn, inväntade truppen.

»Ja, det har jag», svarade Elli utan den ringaste tvekan. »Skulle ni öfvergifvit er far, om han varit i samma belägenhet som min?»

Ollola blef svaret skyldig.

»Ja, då får flickan lida i faderns ställe», utbrast en af soldaterna. »Hon är naturligtvis ryssvänlig, hon också.»

Elli darrade. Hennes irrande blickar föllo slutligen på Rietu, hvilken, ett rof för de djupaste sinnesrörelser, nästan vanmäktig stödde sig på geväret. Han var nu den ende, af hvilken hon kunde hoppas hjälp.

»Nej, hon är ingen förräderska», utropade slutligen Rietu och såg sig omkring med stadiga blickar, »och den, som vågar bära hand på henne, han får med mig att göra. Perkele! Den som en gång till kallar henne för ryssvänlig, han må stå sitt kast.»

Med dessa ord rätade ynglingen ut sin smärta, om styrka och vighet vittnande gestalt och intog en utmanande ställning framför Elli. Ingen svarade på en lång stund. Ändtligen bröt gamle Ollola tystnaden med dessa ord:

»Vi kriga ej mot värnlösa kvinnor och barn. Men Pirrtiainens stuga skall jemnas med jorden, så mycket är säkert. Fort, gossar, tänd eld på förrädarens näste.»

Det behöfdes icke en uppmaning till. Tjogtals händer framburo välvilligt allt, som behöfdes för att tutta på, och det dröjde icke länge, förrän Pekka Pirrtiainens vackra gård var omgifven af ris och qvistar.

Elli hade flytt till Rietu och snyftande hvilade hon i hans famn. Ett svagt ansكري bröt fram öfver hennes läppar, när de första eldtungorna girigt började slicka väggarna. Snart skulle det blott återstå en glödande askhög af det kära hemmet. Ellis mod var tillintetgjordt; hon var å nyo den svaga qvinnan.

»Var lugn, käraste vän», tröstade Rietu och smekte den unga flickans kinder, »det kommer väl en bättre tid.»

»Men far, far», snyftade Elli. »Tänk för hvilka faror han är utsatt. Kanske skall han frysa ihjäl, kanske blifva tagen af de otäcka kosackerna! O, min Gud, om blott detta vore väl öfverståndet!»

Bönderna och soldaterna jublade i kapp, när eldens häftighet allt mera tilltog. Men långt ute på hafs-

isen, mellan ett par väldiga snöberg, icke långt från Carlöns strand, låg Pekka väl gömd. Han såg, att det var hans gård, som gick upp i lågor, och hans förbittring kände inga gränser. Men hvad ville han göra? Han måste tiga och lida och se till på hvad sätt han skulle kunna undgå faran att falla i sina landsmäns händer.

När Pekkas gård var något mer än till hälften nedbrunnen, dånade larmtrumman från Pietola, och i det obestämda ljus, som snön kastade öfver alla föremål, kunde man upptäcka mörka massor, som från det bundna hafvet närmade sig stranden.

Det var kosackerna, som nu å nyo började den blodiga leken.

III.

Under drabbningen.

I.

Det var annandag påsk den 18 april 1808, som finska härens öde skulle afgöras. Från alla håll och kanter stormade de ryska kolonnerna in på finnarne, som enligt befallning till en början försvarade sig ganska lamt. Adlercreutz var betänkt på att återtåga, hellre än att riskera hären. Med dyster blick stod han på en höjd invid kyrkan, och hans ögon öfverforo spanande allt hvad som kom i hans väg, så väl de finska som de ryska anstalerna. Det var vid middags-tiden. Vid Pietola, der trossen befann sig, hade Nylands jägare och dragoner mycket att göra, och det var endast de förres ihärdiga eld, som kunde tvinga Kulneffs kosacker att stanna. Så fortgick striden utefter hela linien, och klockan blef ändtligen fyra på eftermiddagen. Då, sedan första och tredje brigaden

gått öfver elfven, fick Döbeln befallning att retirera. Han gjorde det ogera, ty den ställning, han intagit bakom den förut nämnda dalgången, gjorde, att han ansåg sig ännu längre kunna hålla stånd. Men han måste lyda order. I den allra bästa ordning öfvergick han för den skull isen, och stälde marschen till Karinkarda.

I och med andra brigadens återtag fingo ryssarne större spelrum, och de ansågo sig redan såsom herrar på platsen. En allmän stormning mot norra stranden företogs; det såg mörkt ut för den adlercreutzska hären, ty fienderna hade vid Grytila hemman gått öfver ån till Sadinperä, samt hade lyckats fatta posto vid sjelfva elfvens mynning, i närheten af Gerttula gästgifvaregård.

Vi förflytta oss fram till klockan 6 på aftonen. Den lätta skymningen hade redan inbrutit. På elfvens is och uppför den norra stranden krälade ryssarne som i en myrstack, allt under det finnarne med harmen i hjertat långsamt drogo norr ut. Det var ett dystert skådespel. Mången ärrig kämpe sedan Gustaf III:s krig grät raseriets tårar, mången tvang tåren ned igen och svor ve och förbannelse öfver upphofsmannen till detta nesliga återtag. Men alla lydte, ingen vägrade att gå.

Från en liten snöhöjd kulle helt nära den plats, der von Herzen stod med sina nyländingar, tog Adlercreutz en ytterligare öfverblick af ställningen. Det ena smärtsamma uttrycket efter det andra vexplade i hans manliga anlete, och mången gång framumlade han stympade meningar, dem ingen mer än han förstod. Han var finne till lif och själ och född i Nyland. Det var också derför som han särdeles omhuldade krigarne från detta landskap. Framför honom låg det öfvergifna Finland, prisgifvet åt den härjande fienden; bakom honom den höga, kalla nordnen med sin is och sin snö; omkring honom hans pröfvade soldater, färdiga att lida, färdiga att kämpa till sista man. Hvad skulle han icke tänka i dessa ögonblick; hur smärtsamt skulle icke hjertat krympa tillsammans vid tanken på det kommande!

Adlercreutz for med afviga handen öfver den svettiga pannan, och en djup suck banade sig väg ur

hans bröst. Hans blickar föllo på nyländingarne, och de ljusnade en smula. Hans forskande öga mötte von Herzens. Var det måhända denna blick som med ens förändrade stridens gång?

Ryssarne trängde på, och minut efter minut blef finnarnes trångmål större. Då sprängde Adlercreutz på sin eldiga springare fram till von Herzen. Hans öga brann af feberns glöd och hans stämma darrade lindrigt, då han utropade:

»Tillbaka!»

Von Herzen rörde sig ej; hans soldater stodo likaledes orörliga som bildstoder.

Adlercreutz studsade; detta hade han icke väntat sig. En skär rodnad sprang upp på hans kinder, och han var nära att förifra sig.

»Tillbaka», ropade han med stränghet, och det blanka svärdet blänkte i hans hand.

Von Herzen kastade en pröfvande blick öfver sina tätt sammanslutna led. Det brann äfven i hans ögon en flammande eld; hans hjerta bultade våldsamt och hans senfulla hand omfattade konvulsiviskt svärdfästet.

»Tillbaka, tillbaka», dundrade Adlercreutz med hotfull stämma.

Då sprang von Herzen fram i têtén af sin kolonn; hans kinder brunno som af feberns eld, hans blickar tycktes genomborra hvarje soldat, och hans väldiga stämma lät som åskan, då han, höjande svärdet öfver sitt hufvud, ropade:

»Famåt! fäll bajonett!»

Nu blef det lif i den förut till utseendet stendöda kolonnen; ett enstämigt utrop af glädje förnams; bajonetterna fälles så fort som de kanske aldrig förut blifvit fällda; den jemna marschen ökades med hvarje sekund, och många minuter hade icke gått till ända, då kolonnen med stormsteg rusade nedför stranden, öfverändakastande allt i sin väg.

Adlercreutz visste knappt till sig, han rycktes med i strömmen; hans entusiasm lågade å nyo upp; hans springare var som af eld, och sjelf i spetsen för de

modiga nyländingarne, högg han in på de ryska kolonnerna, som vacklade, dels krossades, dels förströddes som agnar för vinden.

»Löjtnant», ropade han till sin adjutant under sjelfva stormningen af södra stranden, »spräng å stad; kalla de andra brigaderna tillbaka. Vår är segern!»

Herzens bataljon hade, lik en lavin, med oemotståndlig makt sprängt ryska centern. Blod och död betecknade dess väg. Nu blef det annat af. Från alla håll återkommo de finska afdelningarna. Trötthet hade de tågat tillbaka; nästan i sprängmarsch vände de åter. Ack, deras heligaste önskan, att få på fullt allvar mäta sig med den hatade fienden, den skulle nu uppfyllas, de skulle få visa, att de hade mod i bröstet och kraft i armen. Hvilket ändlöst jubel, när de vikande massorna kastade sig öfver fienden; hvilken ryslig förvirring; hur stolt och segerglad ljud icke björneborgsmarschen öfver stridsbullret; det var ett helt folk, smädat, tillbakasatt, jagadt nära nog ur dess landamären, som nu i ett ögonblick fick vakna upp till en annan verklighet, i hvilken segerns krona vinkade så skön; det var en berusning, som var omätlig; om mångdubbel styrka stått emot dem, skulle finnarne ändå vunnit seger.

Då centern så oförmodadt genombröts, måste de båda ryska flyglarne, som just höllo på att förfölja den finska hären, retirera, för att icke i sin ordning blifva öfverflyglade. Det dröjde icke länge, förrän striden å nyö utspann sig längs hela norra stranden, upp på hvilken ryssarne blifvit jagade, snart sagdt i en handvändning.

Dyster och ett rof för de gräsligaste lidanden vandrade Pekka Pirrtiainen mellan de kylande snöbergen. Fram till Siikajoki tordes han icke. Förrädarens samvetsförebråelser hopade sig öfver honom och tyngde hans sinne; hvart han såg, tyckte han sig upptäcka armar, som ville gripa honom, krossa honom.

Under det Pirrtiainen fridlös irrade omkring, hade Rietu slutit sig till en ströfkår, som blifvit utsänd för att undersöka isen. Den unge mannen brann af begär lika mycket att utmärka sig, som att få reda på Pekkas spår. Och detta för Ellis skull.

Det var stark skymning, då den trupp, till hvilken Rietu hörde, tågade ut i riktning mot Carlön. Truppen var sammansatt af nyländingar och björneborgare; hvar och en täflade att göra sitt bästa; här och der skingrades en trupp ryssar, här och der tillfångatogs en annan. Elden från handgevärssalvorna upplyste de kala snödrifvorna och spred ett magiskt, fastän minutligt sken öfver det vidsträckta, ödsliga fältet. Ljudet från kanonerna och musköterna vid Siikajoki hördes än doft, än klart och tydligt.

Plötsligt spratt Rietu, som gick i främsta ledet, till. Hvad kunde orsaken vara? Jo, mellan ett par höga snödrifvor hade hans skarpa öga upptäckt en manlig varelse, som bemödade sig om att så fort som möjligt fly undan. Vål kunde han icke upptäcka den flyendes anletsdrag, men en inre stämma sade honom, att det var Pekka, och han uppbjöd allt, hvad i hans förmåga stod, att följa hans spår.

Äfven Pekka hade igenkänt finnarne. Hade det varit ryssar, skulle han icke ett enda ögonblick tvekat hvad han borde göra: bättre att öfverlemna sig åt fienden, än åt de förbittrade socknemännen, ty i senare fallet visste han nog, att hans död var gifven.

Den starka kölden hade ännu icke förmått att stelna hans lemmar; det var den inre starka spänningen, som höll hans lifliga själ i en orolig verksamhet, som gjorde, att han icke så snart erfor köldens inverkan.

Från drifva till drifva ilade han undan allt hvad han kunde, men finnarne voro honom städse i hälarne. Seg som en äkta österbottning, höll han ut i det längsta, men det var dock tydligt, att, huru härdade hans senor än voro, han äntligen skulle duka under för tröttheten. Med förfäran tänkte Pekka på det ögon-

blick, då han måste gifva sig fången. Han gaf till ett ilsket vrålände och de senfulla händerna knöto sig konvulsiviskt om skaftet på en bredbladig, skarpslipad knif, hvilken han i brådskan icke glömt att taga med sig. Skulle han ännu göra ett försök att fly undan, eller skulle han försvara sig. Han var en stund riktigt obestutsam om hvad han skulle företaga. Men då han äntligen hade beslutat sig för något och skulle begifva sig af mellan ett par drivvor, hejdades han plötsligt af en person, som stängde hans väg.

»Ha, fader Pekka», sade Rietu och utträckte sin hand, »äntligen har jag funnit er. Nu skall ni icke irra omkring här längre. Döden skulle hinna er förr eller senare.»

»Låt mig gå, Rietu», bad Pirrtiainen med ångestfull stämma.

»Nej, fader Pekka, ni måste stanna.»

»Du får alla mina egodelar, ja, du får Elli på köpet.»

»Ni får ej gå», svarade Rietu å nyo med allvarsam stämma.

»Nej», utbrast Pekka och hans ögon glödde af en hemsk ed, »hellre stupar jag här.»

Med dessa ord svingade Pekka den skarpslipade knifven öfver sitt hufvud. Han syntes bestutsam.

Rietu sprang fram, just som Pekka Pirrtiainen slungade en björneborgare till marken. Utan att länge betänka sig rusade han på den gamle bonden och slog sina armar kring hans kropp. Förgäfves ansträngde sig den gamle af alla krafter för att slippa lös; han satt som i ett skrufstäd.

»Släpp mig», ropade han med vansinne, »jag måste blifva fri.»

»Nej», svarade Rietu allvarligt; »ni måste följa mig. Jag ansvarar för er säkerhet.»

Pekka såg en stund tviflande på Rietu; dennes förklaring, att han skulle ansvara för honom (Pekka) susade så besynnerligt i hans öron. Skulle han, som var stämplad såsom förrädare, kunna hoppas på tillgift! Det såg åtminstone i det närvarande mörkt ut,

»Ni måste foga er i ert öde», sade Rietu, när de öfriga finnarne omringade dem.

»Hvar är Elli?»

»Åh, hon är i godt förvar; på henne går det rakt ingen nöd.»

Detta tycktes någorlunda återgifva Pekka det lugn, han så väl behöfde. Med en djup suck fogade han sig i det närvarande oundvikliga.

Sedan recognosceringen var fullbordad, återvände den lilla truppen till Siikajoki och hann fram under det striden ännu pågick som bäst.

2.

Ellis sinnesstämning kan hvar och en med lätthet fatta. Visserligen omhuldades hon på det omsorgsfullaste af Rietus mor, men det var ändå icke det samma: hon saknade allt för mycket den älskade, hvarjemte oron öfver faderns öde ständigt höll hennes själ i spänning. Men Elli var en modig och förständig flicka, som, efter ett kort resonnemang med sig sjelf, kom till den förnuftiga slutsatsen, att det alls icke tjenade till någonting att sörja i otid, utan fastmera handla så långt omständigheterna det medgåfvo. Det första, hon då bråkade sin hjerna med, var att utfundera ett sätt att rädda fadern, i fall han, såsom hon förmodade, skulle blifva tillfångatagen. Väl tänkte hon i vissa ögonblick på att uppdaga allt för Adlercreutz, och hon var nära deran, då hon en gång mötte honom, men inom hennes bröst fanns det ändock *något*, som höll henne tillbaka. Detta något, som obevekligt stälde sig emellan henne och lyckan, det var den omständigheten, att fadern var en fosterlandsförrädare. Så modig Elli än var, skälfdde likväl hennes kropp af fruktan, då hon tänkte derpå.

Nu, då striden rasade som värst, skulle hon då sitta i overksamhet och åse huru hennes bröder lem-

lästades? Nej, dertill var hon för mycket qvinna, för mycket finska. Hon begaf sig ut. Visserligen studerade hon för några ögonblick tillbaka, när kulorna började hvina omkring öronen, men hon tog snart mod till sig, och det varade icke länge, förrän hon var ifrigt sysselsatt med att förbinda de sårade och skaffa nödig hjälp, så väl åt vän som fiende. Den unga flickans modiga uppträdande aftvådde icke allenast den mörka fläck, som faderns nedriga handling satt på henne — hennes älskliga och milda väsende, detsamma äfven i faran, uppväckte allas beundran, både officerares och manskaps.

»Bra gjordt, flicka», ropade en högre officer, då Elli med anlitande af alla sina krafter drog en sårad krigare till ett af dikena och der började bispringa honom med all den hjälp, hon för närvarande kunde åstadkomma.

»Bra, bra», ropade flere röster bredvid den unga flickan, som, uppmuntrad af bifallen, arbetade med den mest spända ifver. »Om alla vore så modiga som du, skulle inte så många dö undan.»

När ingenting mer var att göra på norra stranden, sprang Elli fram till den södra, der Herzéns bataljon som bäst höll på att storma. Här tyckte den unga flickan visserligen, att det kändes ännu värre än på den andra stranden, men begäret att utmärka sig hade så intagit henne, att det tycktes henne vara en af de största njutningar att nu å nyo få kasta sig in i stridsbullret. Utan betänkande följde hon de eftersta leden af Nylands infanteri, men plötsligt stannade hon och hela hennes kropp skälfdde. Hvad såg hon männe, som så upprörde henne?

Icke så särdeles många alnar ifrån henne hade Adlercreutz för några minuter hållit stilla och betraktade från sin farliga ståndpunkt den sig allt mera utspinnande striden. Omkring sig hade han nu endast några få soldater och en adjutant. Elli kunde icke taga sina vackra blickar ifrån befälhafvaren, som satt der på sin eldiga springare, till utseendet fullkomligt lugn,

men till sitt inre ej olik en glödande vulkan. Hvad beundrade hon hos honom? Var det väl hans uttrycksfulla ansigte, hans väl växta kropp? Nej, hon beundrade det mod, som han ådagalade, när han tvärt emot order bjöd fienden spetsen.

Plötsligt höjdes ett gemensamt rop af de omkring befälhafvaren varande soldaterna, och det var äfven hög tid för Adlercreutz att sätta sig i försvarstillstånd, ty i sporrstreck närmade sig nu en liten kosacktrupp med dragna sablar; den styrde kosan mot Adlercreutz. Snart kom striden äfven här i gång, och den blef ytterst hårdnackad.

Adlercreutz och hans män kämpade med verkligt dödsförakt, ty i förstone såg det verkligen mörkt ut för dem att komma undan, alldenstund fiendernas antal efter hand ökades, hvaremot finnarnes minskades. Kalla till sig förstärkning ville han icke, ty då skulle måhända slagets öde berott derpå.

»Låtom oss genombryta fiendernas led», ropade han i stället och sporrade hästen mot den till utseendet svagaste punkten. Men då han här mötte ett det ihärdigaste motstånd, såg han sig tvungen att afstå från hvarje försök.

»Detta ser ut att blifva vår sista strid här på jorden», sade han till sin adjutant, löjtnant Lange. Men denne svarade frimodigt:

»Åhnej, herr general, ännu skola vi lägga i dagen vår kärlek till vår födelsebygd.»

»Det skola vi, om vi också skola stupa derför», sade en annan af officerarne och uppträdde vid dessa ord en svartmuskig kosack på sin värja som en stek på ett spett.

Från Herzens bataljon hördes dånande hurrarop; den hade fullständigt sprängt ryssarnes center; icke långt derifrån slogos björneborgarne med ursinnig tapperhet, och lik en mörk, med en oundviklig död hotande lavin skred den tavastländska bataljonen med Gripenberg i spetsen södra stranden utför. Öfver Sii-kajokiän och de närmaste skogspartierna simmade den

qväfvande krutröken och gjorde tillsammans med skymningen det till slut ganska svårt att igenkänna hvarandra.

Utan att Elli visste af det, hade hon, tillika med ett par andra lika behjertade qvinnor, blifvit indragen i den hvirvel, som omslöt den stridande Adlercreutz. Hennes hjerta bultade våldsamt, och hennes späda fingrar omfattade konvulsiviskt kolfven på en skarpladdad ryttarpistol, tillhörande en fallen kosack, att döma af inskriften, hvilken den unga flickan icke förmådde tyda. Skärande kontrast! Med ena handen höll hon pistolen, i hvarje minut färdig att utsända den dödande kulan; med den andra handen aftorkade hon varsamt det ymniga blod, som flöt ur en soldats genomstungna bröst. Hon såg en kosack rikta lansens mot Adlercreutz's bröst, musklerna i hennes arm spändes hårdare; sakta reste hon sig från den knäböjande ställning hon intagit; i det döfvande vimlet, der hästar, menniskor och döda föremål syntes som ett enda kaos, en fantastisk sammangyttring, såg Elli, den modiga bondfickan från Siikajoki, endast den fara, som sväfvade öfver generalens hufvud. Hon bekymrade sig icke om de stridandes buller, om de sårades och döendes qväfda utrop. Modigt och utan att darra utsträckte hon högra armen, under det hon stödde den venstra mot en döende hästs länd. I detta ögonblick rörde sig ingen muskel i hennes täcka anlete.

Kosacken kom närmare; de omkring Adlercreutz varande slöto sig tätare tillsammans, hvar och en beredd att offra ända till sista blodsdroppen för befälhafvarens räddning. Då, just i det kritiska ögonblicket, smälde ett skott från sidan; kosacken släppte lansens; fötterna, med hvilka han, enligt detta steppfolks vana, styrt springaren, släppte sitt fäste; armarne beskrefvo några våglinier i tomma luften, liksom ville de åter gripa efter vapnet; ett svagt stönande hördes från steppsonens läppar, derpå föll han tungt till marken. De öfriga kosackerna studsade, och detta gaf finnarne tid att å nyo samla sig och anfalla med fördubblade krafter.

Deras angrepp blef nu oemotståndligt, och de skyndade sig undan så mycket fortare, som Kulneffs ryttarskaror ute på hafvet nu måste jaga tillbaka, medan de finska brigaderna erhållit befallning att vända om. Det var ett egendomligt och tillika fängslande skådespel, att i den lätta skymningen se de ryska kavalleriskarorna spränga öfver isen och det bländhvita snötäcket. Hade ej kanondundret, handgevärssalvorna och de stridandes döfvande larm tryckt sin verklighetsstämpel på taflan, skulle man tro, att allt endast var ett fantasispel.

När de ryska massorna allmänt veko tillbaka och segern ansågs med säkerhet vunnen, kom general Adlercreutz fram till Elli, som ännu outröttligt höll på att egna sårade vänner och fiender sina ömma omsorger. Generalens ögon uttryckte en allt för tydlig beundran, och han sade, i det han vänligt klappade den djupt rodnande Elli, som vid hans ankomst stigit upp:

»Du har räddat mitt lif, flicka. Hvad heter du, och hvarifrån är du?»

Elli sade sitt namn och boningsort.

»Således husvill i detta krigets elände och i denna köld», mumlade Adlercreutz halfhögt för sig sjelf. »Staccars flicka!»

Elli hade, utan att hon behöfde anstränga sina hörselorganer, förnummit generalens ord.

»Åh, med mig är det alls ingen fara», utbrast hon och såg sig omkring. »Jag har nog i kyrkbyn vänner, som inte skola neka mig tak öfver hufvudet.»

Och med dessa ord lät hon sina blickar öfverfara några qvinnor, hvilka, liksom hon, voro ifrigt sysselsatta med de sårade. Dessa qvinnor förstodo mer än tydligt Ellis blickar, och i deras tysta nickningar kunde man läsa detta: Vi äro beredda att uppoffra allt för dig.

Detta tysta, men värtaliga språk förstod synbarligen äfven Adlercreutz, ty han sade till Elli, i det han åter steg till häst:

»Jag ser, att du är i goda händer. Vill du utbedja dig någonting af mig, så uppsök mig och jag skall göra allt hvad jag kan för dig.»

Med dessa ord gaf talaren hästen sporrarne och försvann i stridsvimlet.

»Ja, det torde kanske snart behövas, att jag anlitar hans hjälp», tänkte Elli för sig sjelf. »Det beror på, huru det går med far. Ah, nu skall det allt gå bra», utbrast hon med inre hänförelse; »han såg ju så mildt på mig, då han sade, att jag skulle uppsöka honom. Ja, far skall blifva räddad, och det genom mitt lyckliga skott.»

Hur lätt hoppas icke barnet och ynglingen, att allt skall utfalla efter deras önskan; och om detta lifliga hopp ej funnes, hvad skulle då världen vara? Ett hemvist för själar, utan detta aningens och hoppets sälla rosenskimmer, som mången gång förmår att nedbryta det oblidla ödets skrankor.

Då Adlercreutz lemnade Elli, hördes de första svaga tonerna från björneborgsmarschen i södra strandens skog. Dessa toner kommo närmare; de brusade mäktiga som åskor, och de hänförde äfven de redan i striden stående. Den trötta kände ny kraft tillströmma armen, den sårade ansträngde sig för att resa sig upp en smula, och kring de läppar, som redan började skälfta af dödens kalla kyss, spred sig ett sekundlikt leende. Ack, hvad skulle icke dessa käcka krigare känna i dessa stunder, på denna deras första högtidsdag! Dödens smärta blef ljuf, ty de visste att segern var deras.

Adlercreutz sprängde emot Döbeln; deras blickar möttes, deras händer slöto sig i hvarandra. Hvad skulle icke *de* känna i denna stund! När de sist sågo hvarandra, fördystrade tanken på det hopplösa återåtaget deras blickar; nu deremot, nu vinkade något helt annat: den första härliga segern.

Björneborgarne störtade som rasande lejon utför södra stranden, öfver isen och uppför den norra stranden. Hvad de förut gående skarorna icke kunnat drifva undan, det mejades nu som säd till marken, så vida det icke flydde. Förgäfves förde Rajewsky och Kulneff sina skaror i elden; de kastades öfver ända

snart sagdt i en handvändning; allt måste fly, och allt flydde.

Sådan var aftonen af annandag påsk 1808. Den utmattade här, som tillförne måst draga sig tillbaka, hade nu rest sig upp och aftvått skammen med en lysande seger — en seger, som återgaf den förtröstan till nya framgångar och gjorde fiendens tro, att han var oemotståndlig, om intet.

Och han, som egentligen var satt till öfverbefälhafvare för den svensk-finska hären, var han, *fältmarskalken* Klingspor, månne närvarande vid drabningen och ledde dess gång? Nej; redan långt förr än de första skotten föllo, hade han i en bekväm släde skyndat norr ut. Han var för mycket rädd om sin värda person, att han skulle gifva den till pris i en kamp på lif och död.

Och åt en sådan fältherre, om hvilken den genomhederlige gamle Lode i Franzila hade det mustiga yttrandet, att

»det är skam att tappra männer
täckas tala om en sådan»,

hade Sveriges konung och råd anførtrott försvaret af brödralandet öster om Bottnen. Man kan icke, vid kändedomen härom, annat än erfara djupt vemodiga känslor af en harm, som utgången af fälttåget visade vara fullt berättigade.

En lycka var, att hären egde så dugliga och beslutsamma underbefälhafvare som Adlercreutz, Döbeln och Sandels, annars hade armén väl icke fått stanna förr än vid nordpolen.

IV.

På fädernehemmets ruiner.

Det var ett par timmar efter det striden ändat; finnarnes segersånger hördes då och då genomtona luften, alla försakelser voro nu förgättna, framför Finlands käckas söner låg nu fosterlandet å nyo öppet; den första segern var vunnen, och långt i söder ströfvade de ryska bataljonerna för att hinna undan i tid. Den finne, som kunde öfverlemna sig åt sömnen, han gjorde det nu med all trygghet; den som icke kunde det, och många voro de, ströfvade omkring på det af tusendes blod fuktade bataljfältet, kanske för att söka en kamrat, måhända också för att i ensamheten påminna sig de näst föregående timmarnes faror och värma sin själ vid hågkomsten af de utkämpade bragderna.

Bland dem, som med skyndsamma steg ilade vester ut, finna vi Elli aldeles ensam. När striden afstannat, blef det henne för trångt inom Ollolas stuga; hon måste hemta frisk luft; hon måste, kosta hvad som helst, ännu en gång återse det brända fädernehemmet, der hon lidit så mycket, njutit så mycket. Det dröjde icke länge, förrän hon var framme vid Pirrtis ruiner, från hvilka ännu en svag hvitgrå rök uppsteg mot vårhimmelen. En dyster bäfvan genomfor den unga flickans kropp, när hon satte foten på en af de kolade bjelkarne; hon ville ännu icke riktigt tro, att det hon såg var den nakna verkligheten; hon gnuggade sig häftigt i ögonen. Kanske att allt var en sorglig dröm, påskickad henne till pröfning! Ack, nej; verkligheten var allt för sann; den kolade bjelken knastrade under Ellis fötter, och hur mycket hon än gnuggade ögonen, såg hon ändå, att röken alls icke var någon bedräglig synvilla.

»O, min Gud, min Gud», suckade hon och knäppte händerna bedjande tillsammans öfver bröstet, »det är

då en ryslig sanning, att jag ej mera har något fäderneshem! Och du, min stackars far, hvar är du nu? Kanske irrar du omkring ute på det vida hafvet och vågar dig ej fram till bebyggda ställen!»

Vid dessa ord sprang hon upp från sin ödmjukt knäböjande ställning; hennes ögon voro fuktiga, hennes barm häfde sig med våldsamma slag. Hon tänkte öfver, antingen hon skulle vända om till Ollolas gård eller begifva sig ut på isen, för att uppsöka fadern. Men nu kunde hon icke besluta sig så fort som hon annars brukade; det var inom henne någonting, som alltid höll tillbaka, då hon trodde sig ha fattat beslutet.

De tunga skyarne delade sig efter hand, och Elli hade icke lång stund varit på ruinerna, då hon omgöts af månens klara strålar. På strid följer frid. Lugnet i naturen återgaf den unga flickan också i viss mån lugnet i själen. Hon gick med varsamma steg öfverallt i det nedbrända hemmet; hon undersökte allt hvad som kunde vidröras utan att falla till stoft, och hon hade just slutat sin vandring, samt öfvertänkte nu på nytt, hvart hon skulle styra sina steg, då ett buller, som med hvarje minut tilltog, tog hennes uppmärksamhet i anspråk.

»Kan det vara ryssar», tänkte hon och darrade. »Nej, de äro ju slagna. Då är det finnar. Tänk om . . .»

Hon fick ej tala till punkt, ty en liten trupp, som med långsamma steg bröt fram ur strandskogen och satte marschen på Pirrtis, hejdade henne. Truppen närmade sig; Elli gaf till ett anskri af smärta, ty i första ledet igenkände hon fadern med bakbundna armar. Nästan medvetlös vacklade hon fram, men hade icke uttagit många steg, förrän hon sjönk i Rietus armar. Hennes kinder hade snöns färg, hennes läppar voro som förseglade; hon kunde i detta ögonblick icke ens tänka redigt; en kort vanmakt öfverföll henne.

»Mine herrar», sade Adlercreutz ungefär vid samma tid som mötet på hemmets ruiner egde rum, till sina

underbefälhafvare, och gick med häftiga steg fram och tillbaka i det rum han tagit i besittning, »vår ställning är nu så mycket bättre, att vi kunna gå anfallsvis till väga. Och vi skola ej lemna tillfället obegagnadt; det återkommer måhända aldrig mera. Nästa dust blifver . . .»

Ett buller utanför dörren gjorde, att han afbröt sitt tal. Han syntes en smula missnöjd.

»Hvem är det», sporde han posten, som nu inträdde.

»En ung flicka, herr general, en ung . . .»

»Har synbarligen förvidit hjernan på dig», afbröt Adlercreutz tvärt den stammande soldaten, och det med en viss skämtsam ton. »För in flickan!»

När dörren öppnades för andra gången, var det Elli som trädde in. Snöns blekhet hvilade ännu öfver kinderna, blickarne stirrade utan återvändo åt alla sidor.

»Hvad vill du, flicka?» sporde Adlercreutz medlid- samt och tog Ellis händer mellan sina. »Du är så upprörd.»

Det vänliga tilltalet hade ett afgörande inflytande på Elli. Hon lösryckte händerna, for med dem öfver pannan och tyckte en stund öfvertänka hvad hon skulle säga.

»Tala fritt», sade generalen med en stämma så mild, att Elli spratt upp ur sina drömmar och med ett lätt, ett gladt utrop kastade sig till hans fötter, under det hon utropade:

»Ni förlåter ju ett brott! O, ja, jag ser det på er, general! Min far är brottslig; han hålles för en för- råddare därför, att han icke ville följa bönderna på deras ströftåg. Vårt hem är uppbrändt, och nu vilja Siikajoki byamän taga lifvet af min far, som lyckats fly undan, men blifvit fångad nära Carlön. General», fort- for den vackra flickan och sträckte bedjande sina hän- der mot Adlercreutz, som, sjelf ett rof för de mest olik- artade sinnesrörelser, knappast visste hvad han skulle tänka, »ni lofvade, att jag skulle få utbedja mig någon- ting af eder därför att jag räddat *ert* lif; nu beder jag

om *min fars* lif. O, skynda er, annars kommer ni för sent! Skynda er!»

Adlercreutz lät sina blickar en stund hvilat på krigskamraterna. I somligas ögon läste han det obevekliga svaret: »låt förrädaren undfå sin förtjenta lön», i andras deremot, och, vi tillstå det, i de flestas: »låt denna gång nåd gå för rätt.»

»Din far skall blifva fri», sade ändtligen generalen och tecknade några ord på en papperslapp, gaf den åt en af sina adjutanter och befalde honom att följa Elli.

Den unga flickans glädje var utsäglig. Hon hade ju räddat sin far, och hon var säker på, att han efter den dagen skulle börja ett annat lif. Adjutanten kunde endast med ansträngning följa henne; lik en jagad hind ilade hon öfver snöfälten mot fädernehemmets ruiner.

Knappt hade hon försvunnit från generalens bostad, när Adlercreutz vände sig till de församlade, i det han sade:

»Mine herrar, det lyster mig högligen att se utgången på denna sak. Det torde hända, att bönderna här tillämpa den grymma lynchlagen. Viljen I följa mig?»

Alla voro genast färdiga, helst som natten var obeskrifligt härlig, och snart voro de på väg till Pirrtiainen.

Läsaren fattar nogsamt orsaken till Ellis plötsliga uppträdande hos Adlercreutz. Bönderna svuro enhälligt, och med dem soldaterna, att landsförrädaren, hända hvad som hända ville, skulle hänga i det närmaste trädet invid sin egen sköflade gård. Förgäfves bad Elli om tillgift för fadern, förgäfves lofvade denne att bättra sig, och lika förgäfves tiggde Rietu om Pekka Pirrtiainens lif.

»Han måste dö», skrånade bönderna och soldaterna om hvarandra.

En djup suck höjde Pekkas bröst. Han ville tala, men orden fastnade i halsen. Det var förfärliga stunder för den fordom så högmodige bonden. Döden gapade mot honom; endast ett underverk kunde rädda honom, det insåg han mer än väl. Men Pekka Pirrtiainen trodde icke på några underverk, därför underka-

stade han sig, åtminstone till utseendet, det öde, som väntade honom. I hans bröst stormade dock de våldsamaste lidelser; han måste anlita hela sin själsstyrka för att visa sig någorlunda lugn, ty han visste, att endast detta kunde stämma hans fiender till hans förmån.

När Elli märkte det fåfänga i att slösa med böner, delgaf hon Rietu sitt fasta beslut att skynda till Adlercreutz, samt omtalade orsaken till de gynsamma förhoppningar hon hyste.

»Gå du, käraste vän», hviskade Rietu; »jag skall emellertid försöka att uppehålla bönderna och soldaterna i det längsta.»

En tacksam, kärleksfull blick, och Elli var försvunnen.

Det blef en stund tyst vid ruinerna, öfver hvilka månen göt sitt bleka, dallrande sken. Stunden var icke utan sin stora högtidlighet. Man såg här ett folk i beredskap att hämnas på den, som med stolt förakt trampat fosterlandskärleken under fötterna. Det var grymt, men rättvist. Ren och stark lågade denna kärlek i österbottningarnes bröst; de kunde icke ens tåla *höra* namnet landsförrädare, och när dertill kom, att den brottslige var från samma provins, ja, till och med var bosatt i samma socken, blef hatet mot honom ännu mera uppjagadt.

En half timme hade gått till ända, och ännu hade ingen arm höjt sig för att verkställa den redan afkunnade domen. Ville Pekkas domare grymt leka med honom, såsom katten med råttan? Det är svårt att säga, men skenet hade det likväl för sig.

Plötsligt utbrast en af soldaterna så högt, att det hördes öfver hela samlingen:

»Nu tycker jag det är tid att gifva förrädaren Pekka Pirrtiainen den lön han förtjenat.»

Bönderna och soldaterna rusade upp. Äfven Rietu, som redan från början tagit plats bredvid den lifdömde, reste sig upp och intog en hotande ställning framför Pirrtiainen. Ynglingens ansigte var dödsblekt, och beslutsamheten stod tydligt att läsa så väl i hans ögon som i alla hans drag.

»Gå bort ifrån honom», röt en jättelik bonde och armbågade sig fram. »Vi måste taga hans lif.»

»Nej», utbrast Rietu med styrka, »jag lemnar icke Pekka, förrän ni lofvat mig att ej göra honom något ondt.»

»Men, betänk då, Rietu», frampustade Pirrtiainen, under det ångestsvetten rann utför hans panna, »du ut-sätter ju äfven dig för misstankar, och hvem vet hvil-ken hämd som...»

»Tyst, fader Pekka», afbröt den kække Rietu be-slutsamt; »endast öfver mitt lik skola de komma er på lifvet.»

»Vettvilling», skrek en medelålders bonde och sprang fram till Rietu samt grep honom i armen, »ser du då inte, att äfven du går din undergång till mötes, om du längre envisas att försvara förrädaren!»

»Tillgif honom då hans brott, såsom en rättvis och barmhertig Gud också skall tillgifva honom det», bad Rietu bevekande.

»Nej», ropade alla med en mun. »Häng förrä-daren!»

Pekka Pirrtiainens kropp skakades som af en frossa. Han såg nu, att något medlidande icke stod att erhålla.

»Nåd, nåd!» stönade Pekka med skälfvande stämma.

»Nej», skreko alla om hvarandra, »upp i trädet med honom!»

»Tillbaka», dundrade Rietu och kastade en bonde till marken, samt gaf en annan ett så häftigt knytnäf-slag för bröstet, att han ryggade tillbaka. »Endast öf-ver mitt lik skola ni komma till Pekka.»

Det var ett egendomligt skådespel, som nu upp-fördes vid Pirrtis ruiner. Hufvudfiguren, Pekka Pirrtiai-nen, med dödsångsten tecknad i sina mörka drag och skälfvande som om han legat i frossa; Rietu stående framför honom och med de senfulla händerna höjda till slag, samt den fasta beslutsamhet, som icke låter rubba sig af någonting, i hvarje drag i sitt uttrycksfulla ansigte. Vidare de kolade bjelkarne, de larmande sol-daterna och bönderna, och öfver hela denna tafla må-

nen med dess bleka, dallrande sken — allt detta bildade, säga vi, en högst egendomlig tafla, tyvärr alls icke främmande för kriget.

»Pojke, du är alldeles galen», ropade Ollola och ämnade just springa fram, för att, om så behöfdes, med våld rycka sonen från Pekkas sida. Men han hade knappt tagit ut ett par steg, förrän han såg Rietu, träffad i bakre delen af hufvudet af en kolfstöt, störta till marken. Ollola ilade fram och kastade sig på knä vid sonens till utseendet liflösa kropp.

»Var lugn, gamle Ollola», sade en af bönderna, »slaget var inte så farligt; pojken kommer sig nog. Den der dufningen gjorde honom godt.»

I och med Rietus fall förlorade Pekka helt och hållet det smula mod han kunnat tilltvinga sig. Men såsom det ofta händer med dylika naturer som Pekkas, de slå lätt öfver från den ena ytterligheten till den andra. Så här också. När Pekka nu såg, att han stod ensam och öfvergifven af alla, brann raseriet i hans själ, och han försökte med all makt att slita sina bojor, men detta var förgäfvets.

»Gå bort, gå bort!» skrek han, när ett par soldater kommo med en snara, och ögonen voro nära att tränga ut ur sina hålor. »Jag *vill* inte dö nu! Tag allt hvad jag eger, men låt mig lefva. Jag ber er derom . . . Ha, ni skratta åt min bön. Sätt er bara själfva i min ställning, så få ni väl känna huru det smakar . . . Nej, tag bort snaran! Hu-u! Tag bort den!»

»Nej, du usle förrädare», dundrade ett par stämmor, »du skall bums in i evigheten. Gör din bön nu! Fem minuter har du på dig.»

Men hurudan var väl den bön, som gick öfver Pirttiainens skälfvande läppar? Icke var den sådan, som den borde vara. Han *kunde* icke bedja rätt, ty raseriet och den hopplösa förtviflan hade helt och hållet bemäktigat sig honom.

Innan han visste ordet af, var han kullslagen. En förfärlig ed bröt fram öfver hans läppar; snaran drogs till och i ett af de högsta träden på Pirttiainens gård

hängde nu den fordom så högmodige Pekka. Blott ett par konvulsiviska ryckningar, och allt var slut.

»Vi komma för sent», utbrast Adlercreutz, som med sitt följte nu kom till ruinerna på samma gång som Elli från sidan störtade fram. »Det var det jag fruktade, att bönderna skulle tillämpa lynchlagen.»

Ett anskri bröt fram öfver den arma Ellis läppar, när hon upptäckte faderns kropp. Hennes förfäran ökades ännu mera, då hon varseblef Rietu. Det var nu slut med hennes krafter. Sakta sjönk hon ned öfver den älskades kropp och förlorade sansen.

»Det var ett allt för hårdt straff», sade Adlercreutz till bönderna.

»Nej, det var alls inte för hårdt», svarade Ollola frimodigt. »Han var en förrädare, och de äro inte värda någon annan lön.»

Generalen teg, ty sanningen i gamle Ollolas ord var obestridlig.

Snart randades en ny tid för Finland. Det blef ryckt ifrån oss, men friden hägnar nu dessa bygder. Pirrtis uppbyggdes af Rietu, som med sin hustru Elli der framlefde ett lyckligt lif. Men aldrig glömde Rietu att för sina barn omtala det sorgliga öde, som drabbat Pekka Pirrtiainen.

»Barn», sade han och pekade på det stora trädet, i hvilket Pekka blifvit hängd, och som länge stod kvar, »när I sen detta väldiga träd, så bed Gud bevara er från att blifva fosterlandsförrädare, ty en sådan är värd icke blott sina medmenniskors förakt, utan äfven det svåraste timliga straff man kan upplänka.»

Historiska Berättelser af J. O. ÅBERG:

(Fortsättning från föregående sida.)

20.	Kapten Severin. Historisk berättelse från Karl XI:s tid.	1.25.
21.	Nattvardsgästerne. Ett gammalt historiskt minne.	0.75.
22.	Gösta Kroknäsa. Berättelse från Gustaf II Adolfs ungdom.	0.75.
23.	Gustaf II Adolfs sista julafton. Berättelse.	1.00.
24.	Tyrannens lön. Berättelse från Jösse Erikssons dagar.	0.50.
25.	Rebellens dotter. Romantiserad skildring från Karl X Gustafs polska krig.	0.75.
26.	Soldattorpet vid Rajalaks. Berättelse från sista finska kriget.	0.75.
27.	På Köpingshus. Berättelse från Engelbrekts befrielsekrig.	0.60.
28.	Storm, Strid och Frid. Tre småländings äfventyr under trettioåriga kriget.	0.60.
29.	»Rifjernet». En snapphanehistoria.	0.35.
30.	Hjeltarne från Savolaks. Berättelse.	2.25.
31.	Stensö-Lasse. Berättelse.	0.60.
32.	Fiskarflickan. Berättelse	0.60.
33.	Daniel Juth. Berättelse.	0.40.
34.	Elenora Lubomirski. Historisk-romantisk skildring från Karl X:s och Karl XI:s tid.	2.25.
35.	Karl XII:s skyddsling.	0.40.
36.	Räfskinnet. Berättelse från trettioåriga kriget.	0.75.
37.	Furstinnans smycke. Tvenne episoder ur enkedrottning Josephinas lif.	0.30.
38.	En konungasons öde. Skildringar ur Erik XIV:s sons lif.	0.40.
39.	Karl XV:s skyddsling. Berättelse.	0.60.
40.	Barrikadkämparne. Historisk-romantisk berättelse.	1.75.

1001850986

Historiska Berättelser af J. O. ÅBERG:

(Fortsättning från föregående sida.)

41. De frivillige. Historisk-romantiska skildringar från danska kriget 1864.	2.25.
42. Fyrvaktaren på Moikepää. Berättelse från sista finska kriget.	0.75.
43. Arvid Herner. Skildring ur Stockholmslifvet.	0.80.
44. Snapphanen. Berättelse från Karl X Gustafs tid.	0.35.
45. Björneborgaren. Berättelse.	0.50.
46. Kosackflickan. Berättelse från sista finska kriget.	1.50.
47. Karl XII i Stralsund. Romantiserad berättelse.	0.60.
48. Gustaf IV Adolf och torparflickan. Berättelse.	0.50.
49. Femte brigaden. Berättelse.	1.50.
50. Berättelser vid soldattorpet.	1.50.
51. Vid fältvakten.	0.60.
52. Karl XII i klämman.	0.25.
53. Stålnäs-Janne. Skizz från Engelbrekts befrielsekrig.	0.25.
54. I Jungfrusund. Historisk-romantisk skildring.	0.30.
55. Förrädarens lön. Berättelse från sista finska kriget.	0.30.
56. Fredrik den stores snusdosa.	0.30.
57. Gåfvor och gengåfvor. — »Hvar är katten?» Ett historiskt minnesblad.	0.25.
58. På Faxehus. Historisk-romantisk berättelse från Engelbrekts befrielsekrig.	0.40.
59. Den förste snapphanen. Berättelse för den svenska ungdomen.	0.40.
60. Jetten på ormberget.	0.75.

»Åbergs berättelser ansluta sig troget till historien, äro mycket underhållande och hållna i en sannt fosterländsk anda, hvarför de kunna rekommenderas såsom en nöjsam och lärorik läsning för alla åldrar, men i synnerhet för den mognare ungdomen.»